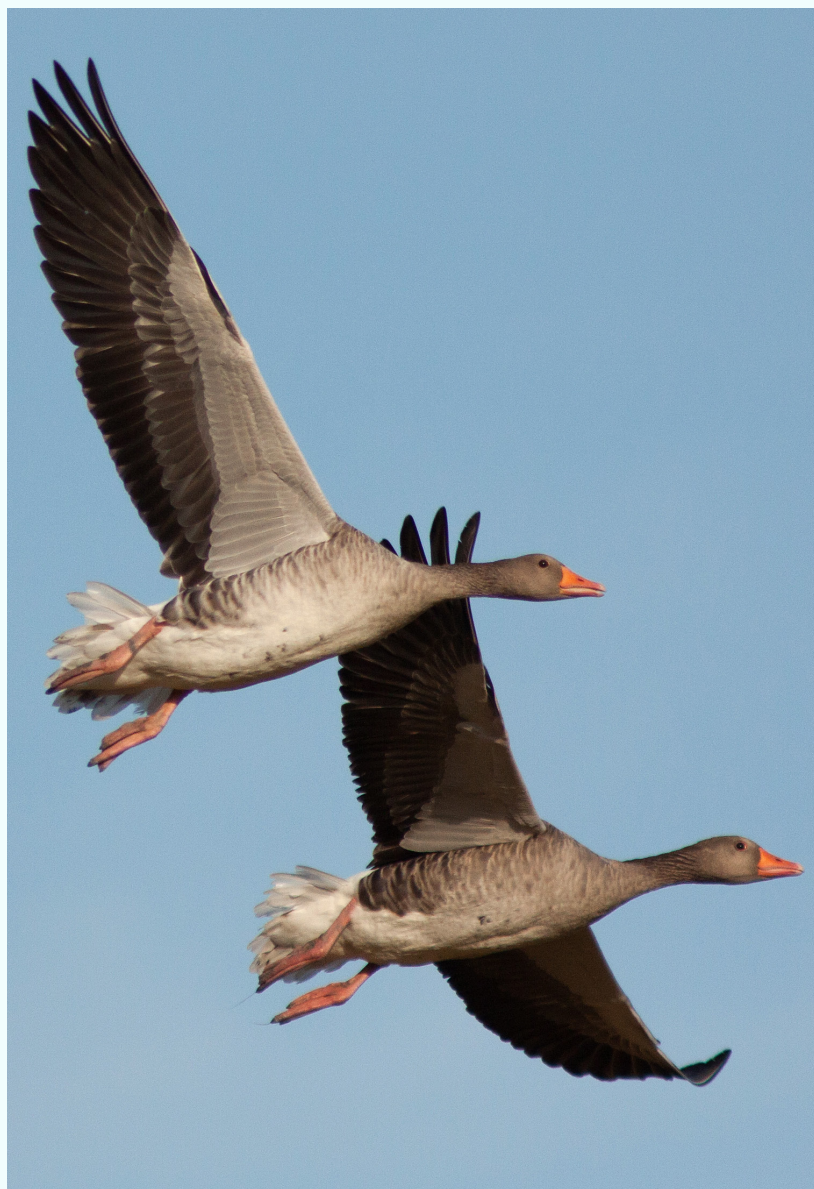

Rapport 2-2020

Grågås på Lista og Jomfruland – en oppsummering av 30 års telledata

Paul Shimmings, Jan Erik Røer, Aïda López
& Ola Nordsteien

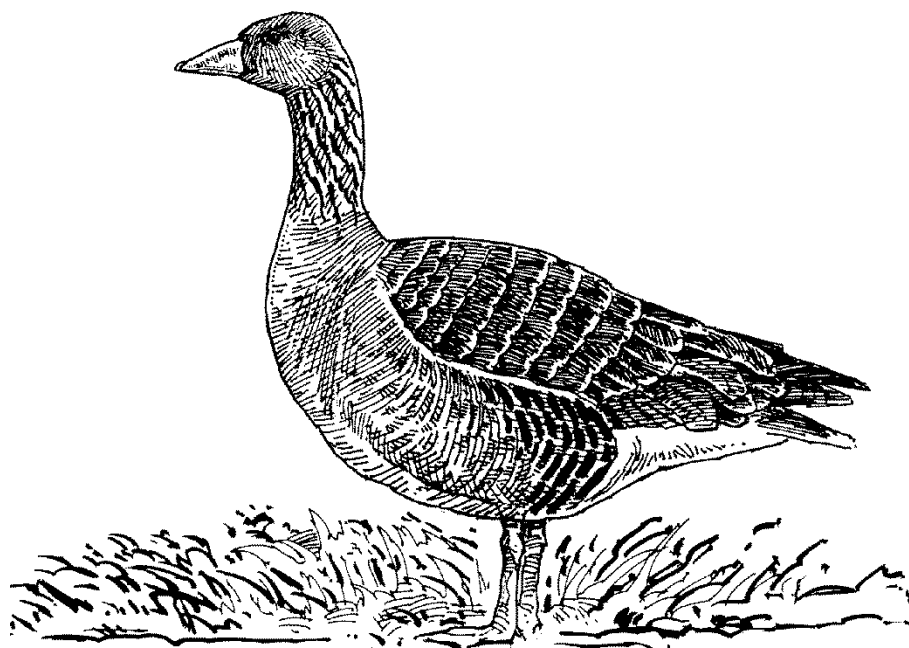
Norsk ornitologisk forening

Partnership for
nature and people

Grågås på Lista og Jomfruland – en oppsummering av 30 års telldata

Paul Shimmings, Jan Erik Røer, Aida López & Ola Nordsteien

Grågås © Trond Haugskott

Norsk Ornitologisk Forening 2020

©NOF – BirdLife Norway

E-mail: nof@birdlife.no

Rapport til: Miljødirektoratet

Publikasjonstype: Digitalt dokument (pdf)

Forsidebilde: Et par voksne grågjess på trekk. © Paul Shimmings

Redaktør: Oddvar Heggøy

Anbefalt referanse: Shimmings, P., Røer, J.E. López, A., & Nordsteien 2020. Grågåås på Lista og Jomfruland – En oppsummering av 30 års telledata. NOF-Rapport 2020-2. 25 s.

ISSN: 0805-4932

ISBN: 978-82-78-52165-6

SAMMENDRAG

Norsk Ornitologisk Forening (NOF) driver to fuglestasjoner med daglig bemanning i trekkperiodene i Sør-Norge, ved Lista og ved Jomfruland. Registrering av trekkende grågjess *Anser anser* inngår under de systematiske tellingene av trekkfugler ved fuglestasjonene. Dataene fra overvåkingen av trekkfugler gir et innblikk i grågåsas fenologi med ankomsttider om våren, trekktopper, og når gjessene drar sørover om høsten.

Hekkingen i Norge er spredt over flere måneder, og dette medfører en tilsvarende lang periode med trekkende fugler. Trekkperiodene strekker seg fra mars til mai i nordlig retning, og fra juli til september i sørlig retning.

Hvor mange grågjess som observeres trekkende forbi disse to fuglestasjonene varierer en del mellom år avhengig av trekktidspunkt og observasjonsforhold. Den systematiske tellemetodikken gjør det mulig å kunne sammenligne data mellom år. Spesielt på Lista kan det enkelte vårdager registreres flere tusen trekkende grågjess.

Over en 30 årsperiode (1990 – 2019) har grågåstrekket om våren blitt 14,3 dager tidligere, mens høsttrekket er 14,7 dager tidligere. Det er flere mulige årsaker eller kombinasjoner av årsaker for denne endringen som et mildere klima, tidligere hekking og fremskutt jaktstart. Det er viktig å være oppmerksom på at jaktstart også har blitt endret for å tilpasses det tidligere trekket hos grågjess. Mildere vintre gjør det mulig for gjessene å oppholde seg lengre nord i Europa vinterstid, med en kortere distanse til hekkeplassene som resultat.

Klimaet er fremdeles i endring, og det blir stadig mildere vintre og tidligere vår. Bestanden av grågjess i Norge, og ellers i Nordvest-Europa, er økende. Vi kan forvente at vi fortsetter å se endringer i trekkmønsteret og trekktidspunktet hos gjessene som trekker forbi Lista og Jomfruland. Med dagens økende konflikter mellom gås og landbruk, og mellom gås og flytrafikk, er det viktig å fortsette med registrering av grågås i Norge på samme nivå som i dag.

INNHOOLD

INNLEDNING	4
METODER	7
ANKOMST OM VÅREN	7
LOKAL HEKKEBESTAND	12
TREKKET MOT SØR	13
OVERVINTRING	18
DISKUSJON	21
TAKKSIGELSER	23
REFERANSER	24
Vedlegg 1	26
Jakttider på grågås i Norge 1982 – 2022	26

INNLEDNING

Norsk Ornitologisk Forening (NOF) driver to fuglestasjoner i Sør-Norge med fast bemanning og daglige registreringer i trekkseongene. Dette er Lista fuglestasjon som ligger i Farsund kommune i Agder og Jomfruland som ligger i Kragerø kommune i Telemark (Figur 1). Avstand mellom disse to fuglestasjonene er ca. 190 km i luftlinje. Lista fuglestasjon ble stiftet i 1990, mens Jomfruland fuglestasjon ble opprettet i 1969. Fuglestasjonen på Lista ligger ved Lista fyr og registrer kun fugler i et avgrenset område fra Verevågen – Borshavn. Jomfruland Fuglestasjon ligger i nordenden av Jomfruland. Observasjonsområdet her omfatter hele Jomfruland, men tyngdepunktet av observasjoner er fra nordenden. Begge lokaliteter er typiske trekklokaliteter.

NOF gjennomfører årlig standardisert overvåking av trekkfugler ved de to fuglestasjonene på Lista og Jomfruland. Dette omfatter standardisert fangst og ringmerking, samt daglige tellinger av trekkende fugler i overvåkingsperiodene vår og høst. Observasjons- og ringmerkingsvirksomheten ved de to stasjonene gir oss verdifull informasjon om f.eks. når de ulike arter ankommer landet, deres trekktopper, og når artene drar sørover igjen. Stasjonene besitter et datamateriale med uavbrutte dataserier på 30 år, noe som er unikt i Norge. Siden 2010 er det utarbeidet årsrapporter som oppsummerer resultatene fra NOFs trekkfuglovervåking ved de to fuglestasjonene (f.eks. López m.fl. 2019).

En av artene som inngår i trekkfugltellingene, og som det er gode dataserier for, er grågås *Anser anser*. Dataene fra NOFs trekkfuglovervåking gir et innblikk i artens fenologi med ankomsttider om våren, trekktopper, og når gjessene drar sørover om høsten.

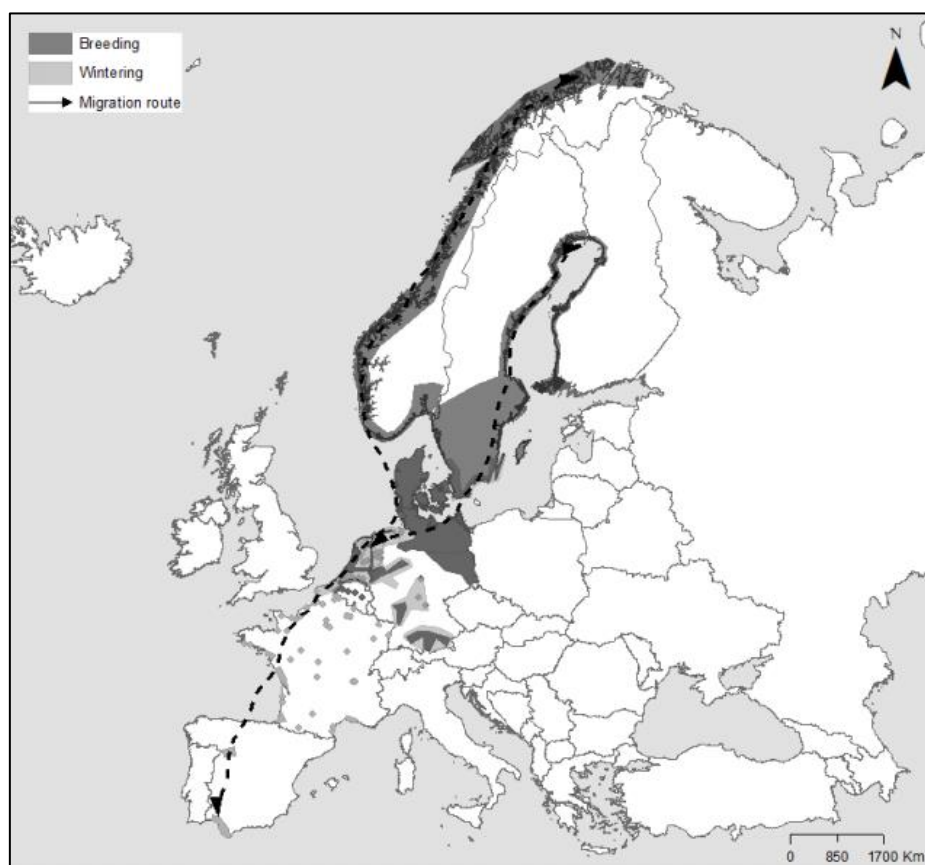
Det foreligger nye data om trekkruiter og trekktidspunkter for arten via satellittsendere eller GSM/GPS-sendere (f.eks. Boos mfl. 2018). Disse telemetristudiene gir viktig informasjon om de instrumenterte gjessenes bevegelser, men det er kun tellinger av individer på direkte trekk som kan gi reelle svar på omfanget av trekket og når hovedtrekket for de ulike bestandene foregår. Langtidsdataseriene med data fra NOFs trekkfugltellingene på Lista og Jomfruland gir et unikt innblikk i omfang og endringer i trekket over mange år. Våre data fra fuglestasjonene er ekstra verdifulle etter som samme metodikk har blitt benyttet over lengre tid. De fleste andre tellinger og observasjoner av grågjess / trekkfugler er i hovedsak gjort på mer tilfeldig basis.

Grågåsa i Norge hører til den nordvest-/sørvesteuropeiske bestanden (Fox mfl. 2018a, 2018b, Polowny mfl. 2018), dvs. den bestanden som hekker i Norge, Danmark, Sør-Sverige, svenskekysten av Bottenvika, Nord-Tyskland, Nederland, og Flanders i Belgia, og som overvintrer i Sverige, Danmark, Frankrike, Spania og Marokko (Figur 2).

Data fra ringmerking viser at norske grågjess hovedsakelig trekker til overvintringsområder i Nederland, Danmark, Frankrike, Spania og Tyskland (Bakken mfl. 2003). De norske grågjessene som observeres i Frankrike sees under trekket (Fouquet mfl. 2009), mens gjessene oppholder seg i lengre perioder i Nederland, Danmark, Spania og Tyskland.

Figur 1. Norsk Ornitologisk Forenings to fuglestasjoner med fast bemanning i Sør-Norge.

Figur 2. Utbredelse og hovedtrekkruiter for den NV/SV-europeiske bestanden av grågåås. Hekkeområder vises i grått, vinterområder i lysere grått. Området der arten både hekker og overvintrer vises i mørkegrått. Linjene viser hovedtrekkruiter. Etter Polowny mfl. (2018).

Den nordvest- /sørvesteuropeiske bestanden av grågås har økt i antall over lengre tid. Det siste estimatet er fra 2014, da den ble estimert å telle rundt 960 000 individer (Fox 2018a, b). Den norske hekkebestanden har også økt, fra 7 000 – 10 000 par på begynnelsen av 1990-tallet (Gjershaug mfl. 1994), til 10 000 – 12 000 par i 2002, og videre til 18 000 – 21 000 par i 2015 (Shimmings & Øien 2015). I 2018 ble bestandsstørrelsen vurdert til å være i intervallet 20 000 – 25 500 hekkende par (Arne Follestad pers. medd.).

Norske grågjess overvintrer hovedsakelig i NV-Europa. Fuglene som hekker sør i landet ankommer tidligere enn de som hekker i nord. Hekkende fugler i Rogaland er for eksempel på plass 7 – 8 uker før hekkefuglene i Finnmark (Follestad 1994).

Trekkmønsteret og fenologien til grågås er ganske komplisert. Hekkende gjess trekker ikke ut av landet før etter at ungene er fullvokst og flygedyktige, og etter at foreldrene er ferdig med mytingen (der de skifter alle svingfjær samtidig og ikke er i stand til å kunne fly i ca. 4 – 5 uker). Fugler som ikke hekker (f.eks. ungfugler som ikke er kjønnsmodne, eller fugler uten partner) samler seg i flokker med mytende fugler, gjerne et godt stykke unna mennesker. I tillegg er det en andel med fugler som mislykkes i hekkingen på et tidlig tidspunkt i disse flokkene. Ikke-hekkende fugler kan trekke ut av landet på et tidligere tidspunkt enn de hekkende fuglene og deres unger. Hekkingen i Norge er spredt over flere måneder. Grågjessene i Sør-Norge begynner å ruge i mars – april, mens grågjessene i Nord-Norge ikke kommer i gang med rugingen før i mai – juni. Dette medfører en tilsvarende lang periode med trekkende fugler. Trekkperiodene strekker seg fra mars til mai i nordlig retning, og fra juli til september i sørlig retning. Trekkfugltellingene både på Lista og Jomfruland fanger opp trekkaktiviteten i disse hovedperiodene.

Grovt sett kan trekkrutene til de norske grågjess deles i to. Fuglene som hekker i Troms og sørover trekker enten langs norskekysten, eller over land gjennom dalførene. En betydelig, og trolig økende, andel av trekket går langs Gudbrandsdalen (Artsobservasjoner 2020). Dette gjelder for størsteparten av de norske grågjessene. Fuglene fra Nord-Norge (Finnmark og muligens også deler av Troms) har en mer østlig trekkroute langs Østersjøen, noe som både direkte observasjoner av trekkende fugler og data fra satellittsendere bekrefter (Boos mfl. 2019).

METODER

Fuglestasjonene på Lista og Jomfruland er bemannet kontinuerlig i periodene der det foregår standardiserte fangst av fugler for ringmerking. For Lista er vårperioden 15. mars – 10. juni, og høstperioden er fra 15. juli – 15. november. Jomfruland fangstperiode om våren er 1. april – 15. juni, og på høsten foregår fangsten i perioden 15. juli – 31. oktober. Utenom disse periodene foregår det også registreringsaktivitet som loggføres, men disse er av en mer tilfeldig karakter.

På Lista begynner trekkteilingene generelt ved soloppgang, og fortsetter rutinemessig i tre timer. Ved høy trekkaktivitet kan teilingene forlenges. På dager der det er mye grågjess på trekk, kan teilingene vare mellom 6 og 9 timer. På Jomfruland foregår også trekkteilingene fra morgenen, men på grunn av begrensede ressurser der standardisert fangst er prioritert, kan telleinnsatsen variere noe fra dag til dag. Rutinene og innsatsen har imidlertid vært mer eller mindre konstant siden oppstarten av overvåkingsfangsten i 1990. Alle rastende og trekkende fugler (inkludert sjøfugler) registreres fortløpende gjennom hele sesongen (både vår og høst). Antall individer og trekkretning noteres.

ANKOMST OM VÅREN

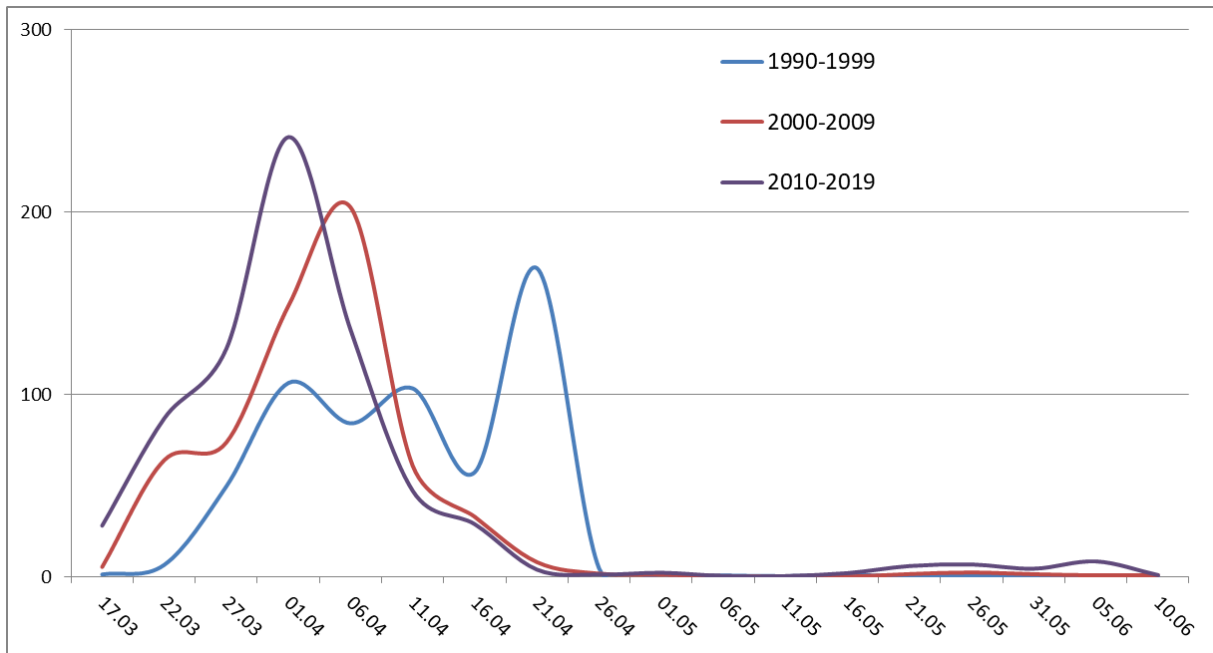
Våren er i denne rapporten definert som perioden fra og med 15. mars til og med 15. juni. Dette tilsvarer perioden da fuglestasjonene er bemannet.

Trekket hos grågjess på Lista kan begynne i midten av mars, og er hovedsakelig over etter medio april (Figur 3). Hovedtrekket de to siste tiårene (2000 – 2009 og 2010 – 2019) foregår nå rundt tre uker tidligere enn det gjorde i perioden 1990 – 1999.

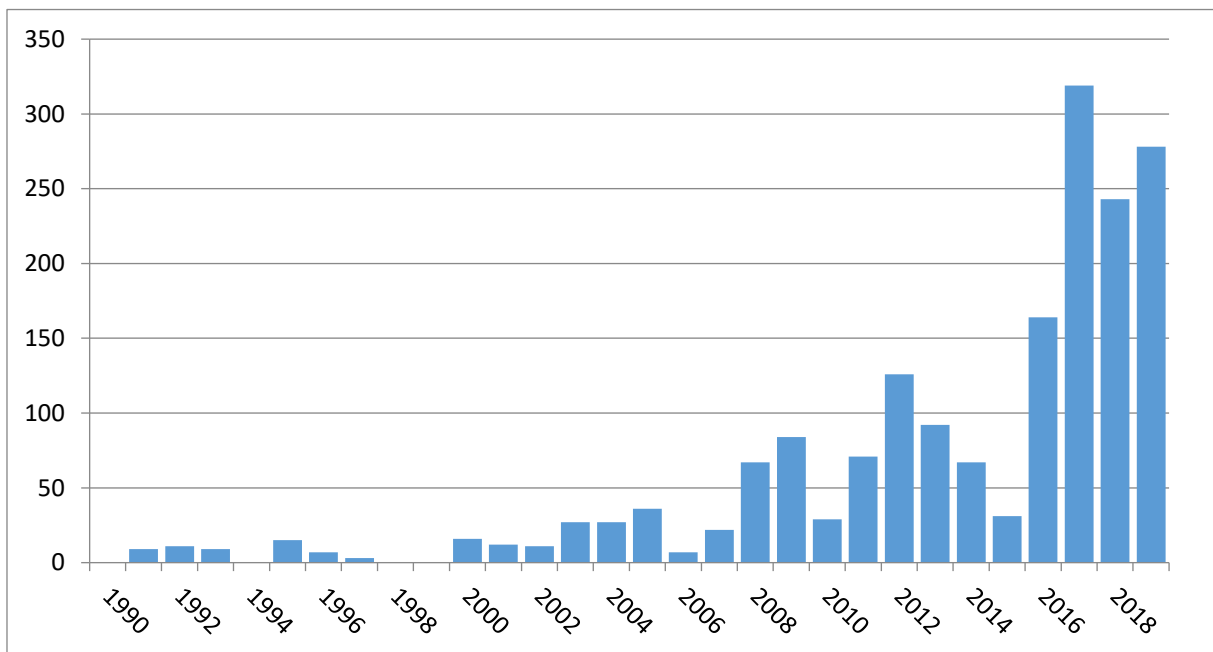
De fleste grågjessene trekker forbi Lista på våren fra siste halvdel av mars til medio april, men trekket kan dra seg helt ut i juni. Grågåstrekket som observeres forbi Lista sent i mai og i begynnelsen av juni har imidlertid påstått i nyere tid, og er noe som er blitt stadig vanligere (Figur 4). Det er rimelig å anta at dette kan være et trekk av ikke-hekkende fugler fra mer lokale/regionale bestander, kanskje på vei til myteplassene, men dette er allikevel bare spekulasjoner. Totalantallet grågjess observert på trekk mot nordvest forbi Lista i perioden medio mai – medio juni har økt i hele perioden.

Mediandato for alle individene som trekker mot nordvest på Lista om våren er den 4. april i perioden 1990 – 2019, mens 95 % av individene har trukket innen 23 april. De loddrette linjene i Figur 5 viser når 90 % av totalantallet for sesongen har trukket det enkelte år. Den årlige mediandato (rutepunkt i Figur 5) har imidlertid variert en hel del utover dette, fra tidligst 23. mars og senest ca. 22. april i løpet av 30-års perioden. De siste fire årene har imidlertid mediandato vært før 1. april. Normalt skyldes dette hvor "tidlig" våren kommer med mildt vær. Samtidig har det vært en betydelig endring mot tidligere trekk der mediandato er skjøvet fram med 15 dager i løpet av overvåkingsperioden.

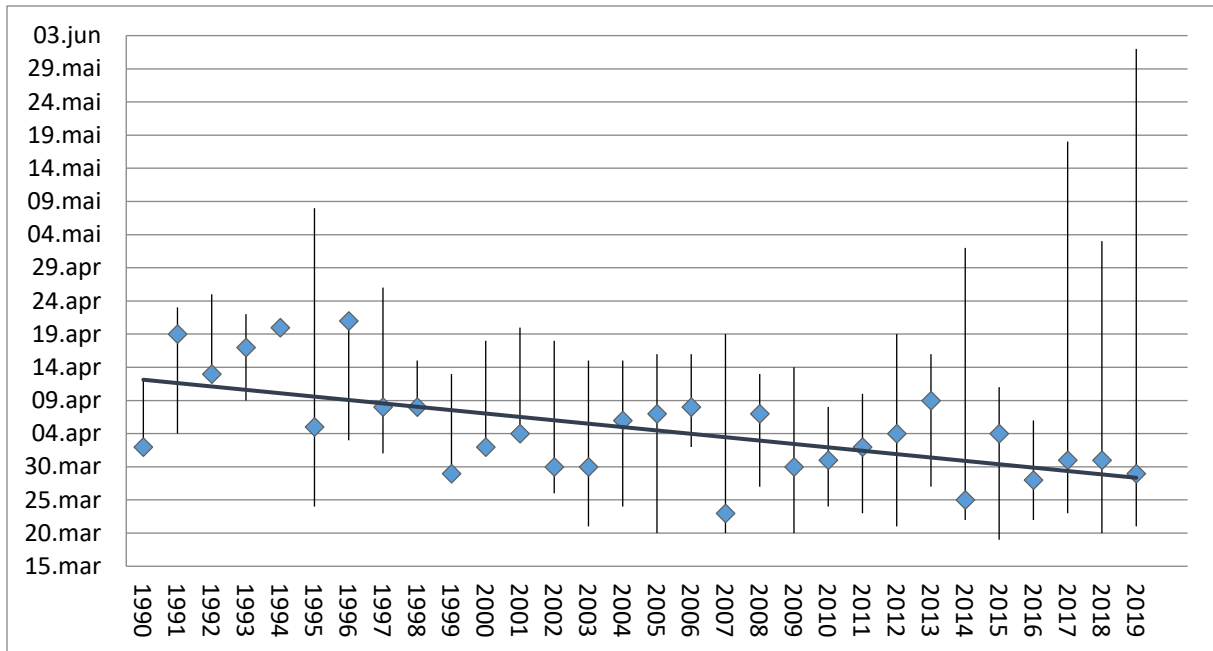
Det finnes også hekkende grågjess i områdene rundt disse to fuglestasjonene (se eget kapittel). Spesielt rundt Jomfruland er det en relativ stor bestand av hekkende grågjess. Det er vanskelig å se når trekktoppen er på Jomfruland (Figur 6), da det her er vanskelig å skille mellom lokale bevegelser og fugler på gjennomtrekk. På Jomfruland har bemanningen på stasjonen ikke notert antall eller retning på trekkende grågjess de første årene, men siden 2009 er dette blitt notert. Mediandato for direkte trekkende grågjess mot NØ om våren på Jomfruland er 15. april (Figur 7).

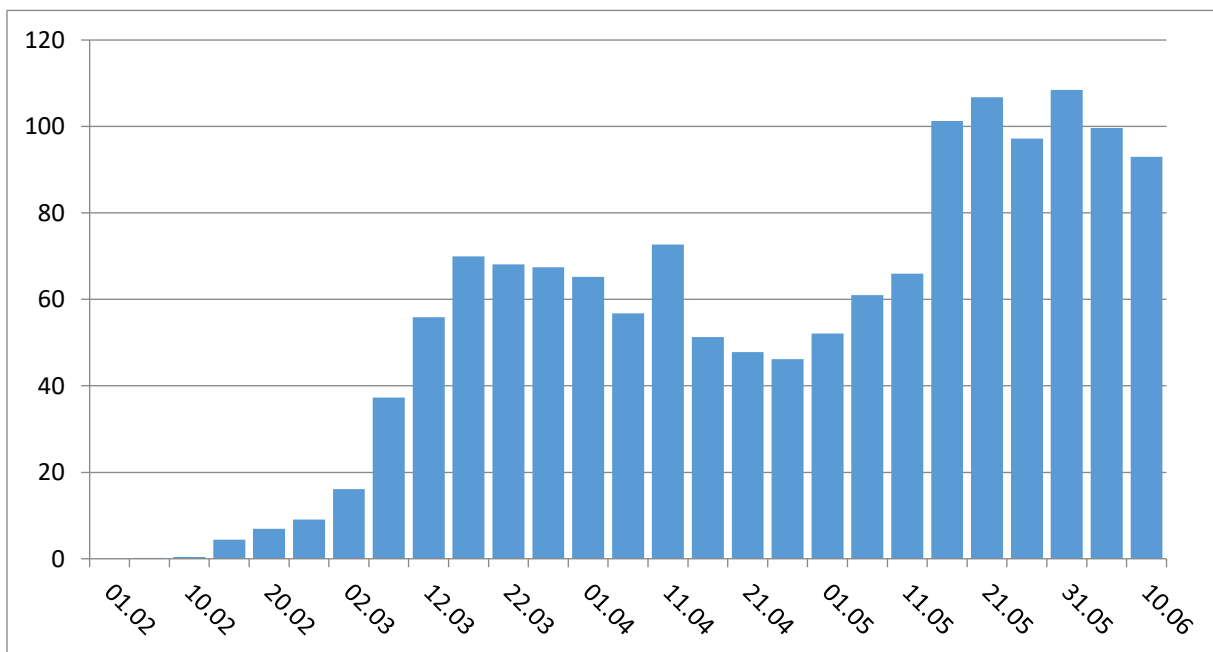
Figur 3. Gjennomsnittlig antall grågås pr. dag trekkende NV ved Lista fyr om våren (15. mars – 10 juni), fordelt på 5-dagersperioder. Observerte individer (n = 97 272) i perioden 1990 – 2019 er fordelt på tre tiårsperioder. Oppgitt dato under kurven er dagen midt i hver femdagers periode.

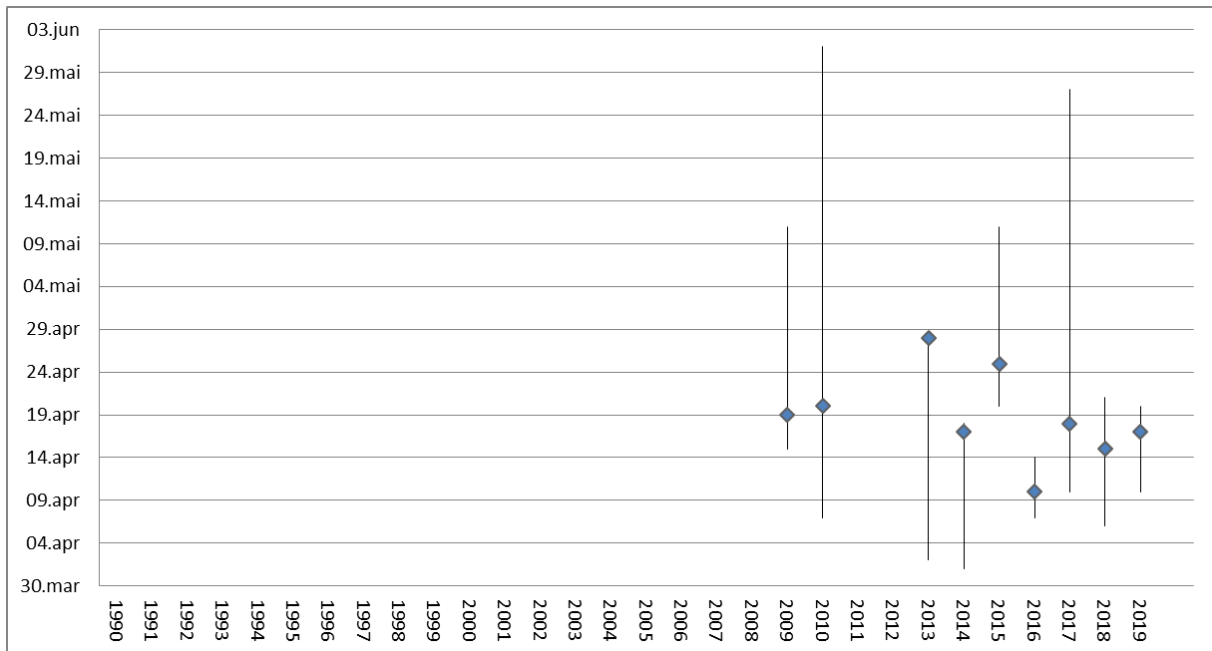
Figur 4. Antall trekkende grågås mot NV ved Lista fyr sent på våren i perioden fra 16.mai – 10. juni. Tall fra perioden 1990 – 2019.

Figur 5. Mediandato for grågås trekkende mot NV ved Lista fyr for alle år (blå rutepunkt) i perioden 1990 – 2019. Gjennomsnittlig mediandato er 4. april for hele perioden. Loddrette linjer viser for hvert år perioden fra 5-persentil til 95-persentil, da 90 % av individene har trukket. For hele perioden gjelder dette perioden 23. mars – 21. april. Trendlinjen (mørk blå) viser at mediandato i løpet av perioden har endret seg fra 12. april til 28. mars.

Figur 6. Gjennomsnittlig antall grågås pr. dag observert ved Jomfruland om våren (1. februar – 10 juni) i perioden 1990 – 2019, fordelt på 5-dagersperioder (totalt antall, n = 207 250). Oppgitt dato under kurven er dagen midt i hver femdagersperiode. Perioden før 1. april har ikke daglige observasjoner. I denne perioden er gjennomsnittssantallet for dager med observasjoner brukt.

Figur 7. Mediandato for grågås trekkende mot NØ (n = 2 869) ved Jomfruland for alle år (blå rutepunkt) i perioden 1990 – 2019. Gjennomsnittlig mediandato er 15. april for hele perioden. Linjene viser for hvert år perioden fra 5-persentil til 95-persentil, der 90 % av individene har trukket. For hele perioden er dette 7. april – 7. mai.

Da størstedelen av grågjessene som telles på Lista trekker direkte forbi, vil andelen fugler som oppdages variere en del med når på døgnet hovedtrekket går, siktforhold og hvilke vindretninger som dominerer under hovedtrekket. Selv om mange fugler flyr svært nær Lista fyr, observerer man særlig om våren at fuglene kan trekke lenger inn over land, mens det på høsten kan gå mange flokker langt ute på sjøen, sørvest for Lista mot Danmark. Selv om den visuelle trekktoppen normalt er morgen/formiddag, kan det på gode dager trekke fugler langt utover kvelden. Likeledes høres trekkende grågjess også om natten. Denne normale variasjonen i trekkaktivitet påvirket av værforhold og andre ukjente faktorer, gir definitivt utslag i materialet på varierende vis fra år til år. På den annen side er grågåsmaterialet fra de to fuglestasjonene så omfattende at det definitivt gir verdifull informasjon om bestandsvariasjoner og trekkperioder hos arten.

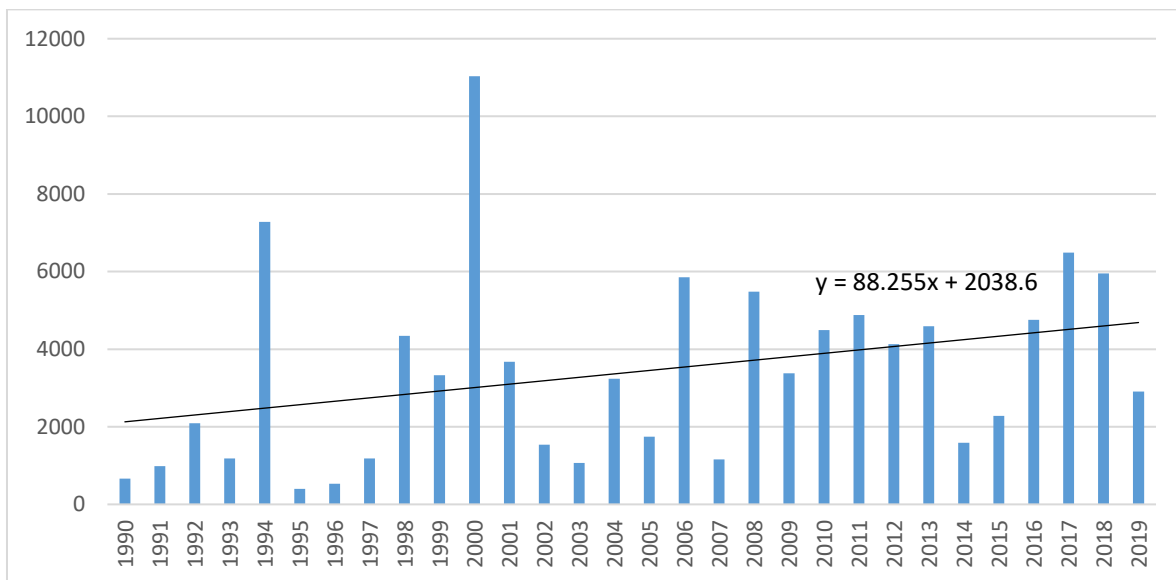
Gjess fra Nord-Norge ankommer hekkeplassene senere enn de lenger sør. Som eksempel ankommer grågjessene på Helgelandskysten i begynnelsen av april, mens i Troms og Finnmark ankommer de i løpet av mai (Bakken mfl. 2003).

De grågjessene som registreres på vårtrekk på Lista er hovedsakelig fugler på vei videre langs vestkysten av Norge. Sannsynligvis er dette fugler fra hekkeområder som strekker seg fra Sørvest-Norge og helt nord til Nordland, muligens også til Troms. Dette er antatt basert på observasjoner av grågjess merket på Helgelandskysten som er sett på Jæren i Rogaland.

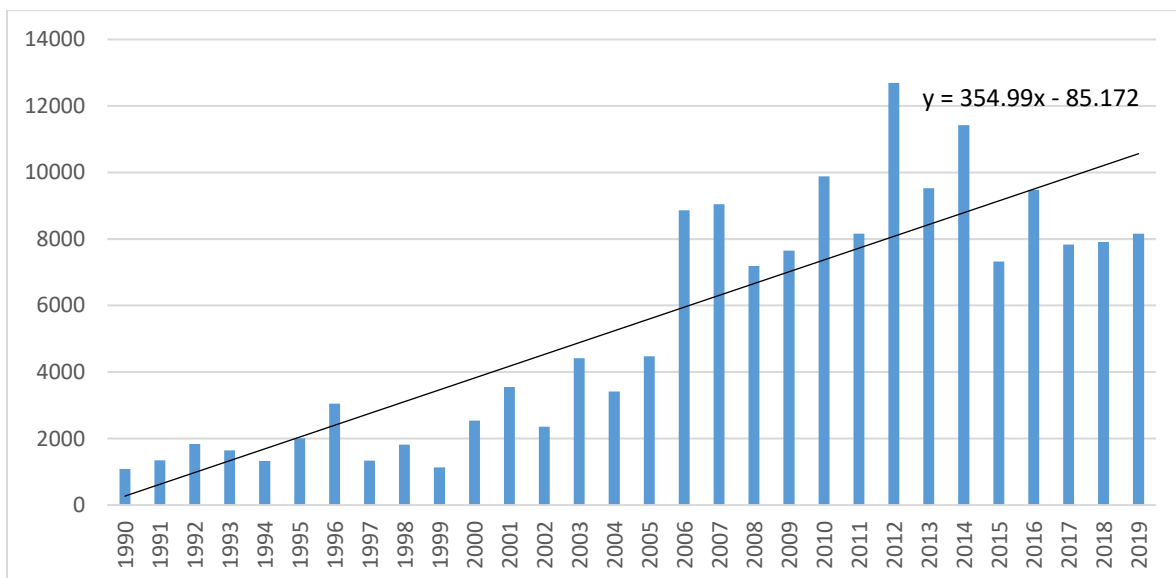
Antall dager der det er registrert grågjess på trekk mot nord forbi Lista varierer mellom sesonger. I enkelte år kan trekket være meget konsentrert over noen få dager, mens i andre år kan det strekke seg mer ut i tid. Dette har sannsynligvis med vær-, trekk- og observasjonsforhold v på Lista på Lista å gjøre, men trolig også i områdene fuglene kommer fra. Antall grågjess observert under vårtrekket varierer også mellom sesonger (Figur 8). Vårtrekket er mer variabelt enn høsttrekket, og en ganske stor andel av populasjonen kan se ut til å trekke i løpet av kort tid. Særlig synes det å være slik om

det har vært kaldt lenge, og været plutselig slår om. Vårtotalen vil derfor variere etter hvor godt vi får med oss slike topper. Som eksempel på høya antall kan det nevnes at det ble observert 6 448 ind. på trekk mot nordvest 20. april 1994, og 5 078 ind. trekkende mot nordvest 2. april 2000.

På Jomfruland er det sannsynligvis mange repeterte tellinger av individer som hekker lokalt. Det er derfor vanskelig å skille lokale og gjennomtrekkende grågås om våren. Tallene fra Jomfruland viser en økning i antall individer over tid (Figur 9).

Figur 8. Totalantall grågjess registrert under vårtrekket forbi Lista i perioden 1990 – 2019. Trekket går hovedsakelig mot nordvest.

Figur 9. Totalantall grågjess observert om våren ved Jomfruland i perioden 1990 – 2019.

LOKAL HEKKEBESTAND

NOF i Agder har drevet tellinger i sjøfuglreservater i fylket i mange år. Bestanden innenfor disse reservatene har økt fra 5 – 10 par på 1990-tallet til 80 – 100 par i 2019. For få år siden ble den totale hekkebestanden i Vest-Agder estimert til 200 – 300 par (Olsen 2019). Det at den lokale hekkebestanden har økt kan ha en innvirkning på telledata fra Lista, spesielt sent i vårsesongen om en vesentlig andel av disse da forflytter seg til myteplasser.

I Telemark er også bestanden av grågjess økende. Som eksempel har antall par registrert i sjøfuglreservatene i Telemark økt fra 21 par i 2000 til 51 par i 2017 (med en topp i 2011 på 64 par). Det er ikke kun i reservatene at antall hekkende par har økt. Også utenfor reservatene er det en betydelig bestand, som rapporteres å være økende (Bamble og Kragerø kommuner 2019).

Under trekket kan gjess raste flere plasser for å hvile eller beite før neste etappe. Her er en blandet flokk med grågjess og kortnebbgjess som beiter på en kornåker i Trøndelag. Foto: Paul Shimmings

TREKKET MOT SØR

Høsten er i denne rapporten definert som perioden fra og med 15. juli til og med 15. november. Dette tilsvarer perioden da fuglestasjonene er bemannet.

Trekket mot sør forbi Lista starter allerede i slutten av juli, med topp allerede i begynnelsen av august (Figur 10). I denne perioden trekker gjessene i hovedsak direkte i sørøstlig retning ved Lista fyr. Etter hvert samler det seg en del rastende fugler lokalt på Lista. Det kan derfor være noe større usikkerhet om enkelte av flokkene som sees trekke lenger ut i sesongen gjelder lokale forflytninger eller langtrekkende fugler på direkte gjennomtrekk, men i utgangspunktet føres kun fugler med tydelig ensrettet trekk som trekkende fugler av observatørene her.

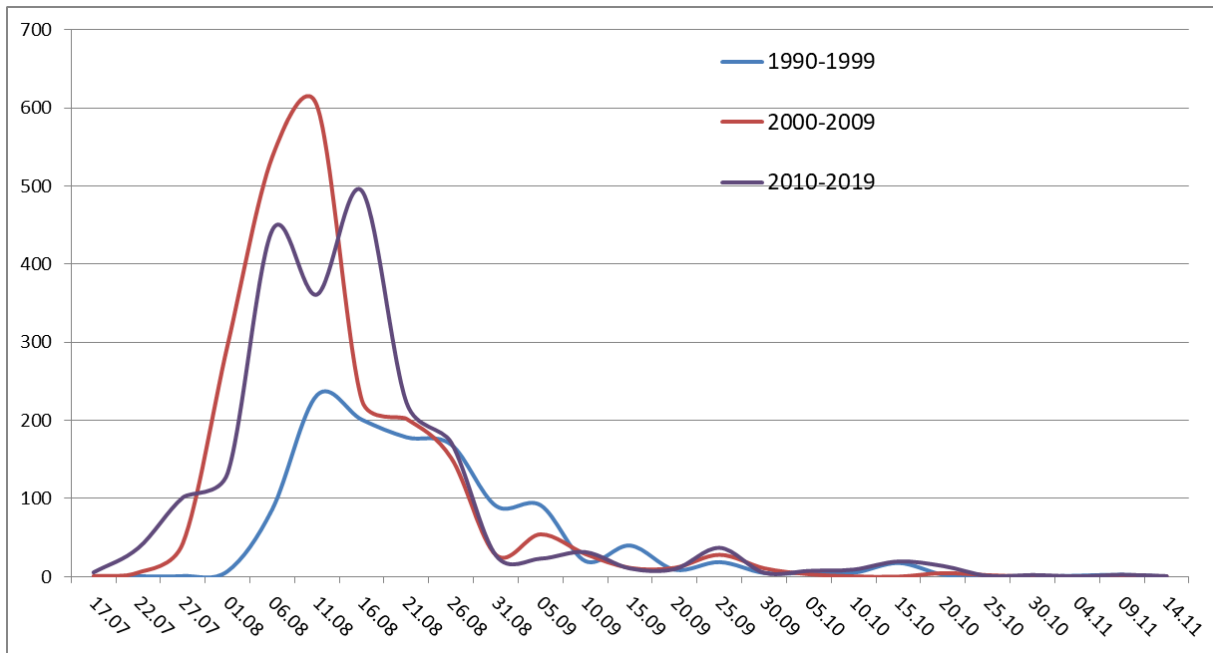
På Jomfruland ser vi ikke det samme høsttrekket som på Lista. Her defineres trekkperioden først og fremst ved at grågjessene i området trekker vekk, og antallet observerte gjess reduseres raskt i juli/august. Antallet går fort ned fra midten av juli, med betydelig færre innen utgangen av august. I likhet med Lista, er det normalt noen grågjess igjen på Jomfruland fram til slutten av oktober (Figur 11).

Ser man nærmere på grågås-observasjonene fra Jomfruland som er loggført som direkte trekkende fugler mot sørvest om høsten, så er det tydelig at det er få individer involvert. I perioden 2013 – 2019 ble det talt 1 262 individer, altså færre enn 200 per høst (Figur 12).

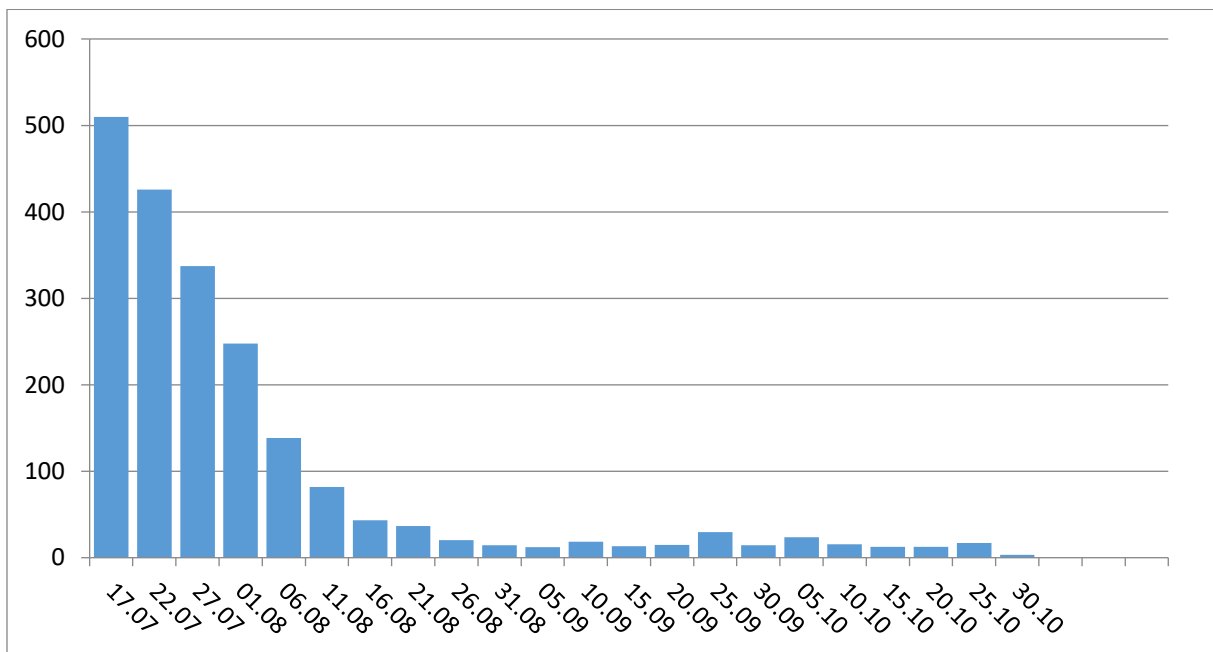
Mediandato for alle individene som har trukket mot sørøst om høsten på Lista har vært 14. august (Figur 13). For Jomfruland er mediandato for alle grågjess (ikke bare direkte trekkende individer på høsten) 26. juli (Figur 14). Høsttrekket foregår over et lengre tidsrom enn om våren. Dette kan ha årsak i at det først er fugler uten unger som trekker (mislykkede fugler eller yngre, ikke-hekkende gjess), og deretter voksne gjess med unger. Siden hekkingen i sørlige deler av Norge starter tidligere enn lengre nord, får man naturlig nok en lengre trekk sesong etter som gjess fra et meget stort geografiske område blir flygedyktige til ulik tid.

Selv om grågåstallene fra Jomfruland ikke bare gjelder trekkende individer, forsvinner grågjess relativt fort fra området om høsten, med en mediandato mellom 18. juli og 1. august (Figur 14).

Det er imidlertid påfallende at trekket forbi Lista er skjøvet fram samtidig med at endringene i jakttider for grågås i Norge er endret og jakten starter tidligere. Jaktstart varierer litt avhengig av hvor i landet det er (se vedlegg 1). I Figur 14 er det brukt den tidligste startdatoen for fylker fra Nordland og sørover, der mange av de trekkende gjessene kommer fra. Det er viktig å være oppmerksom på at jaktstart også har blitt endret for å tilpasses det tidligere trekket hos grågjess.

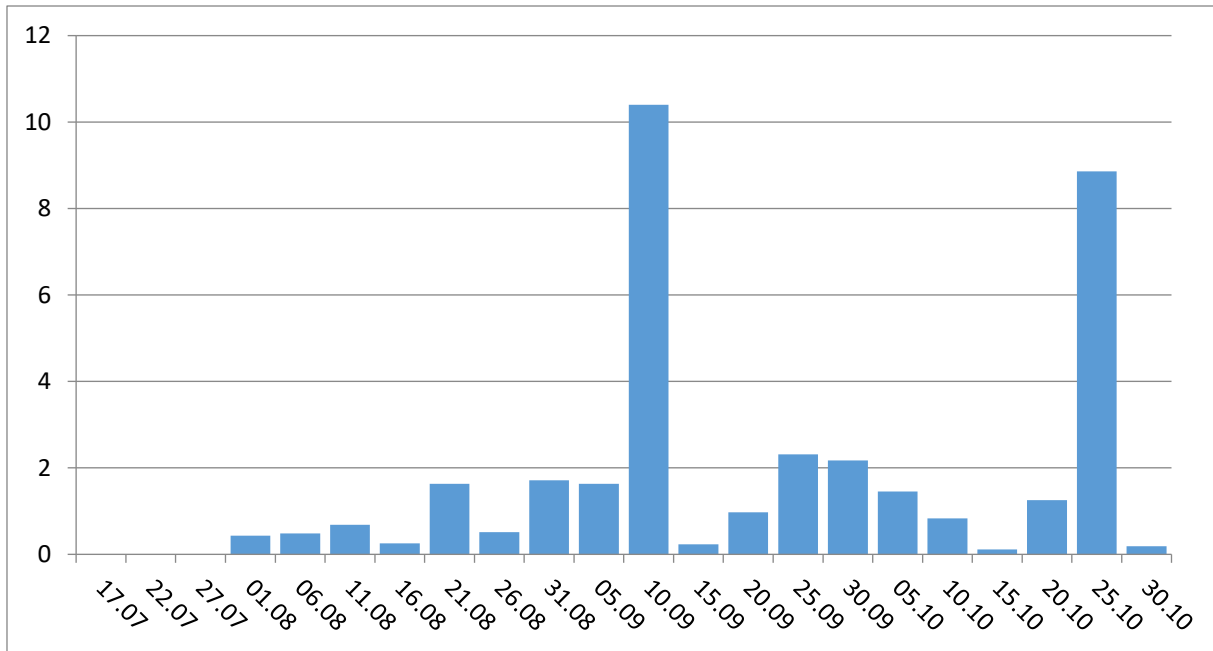

Figur 10. Gjennomsnittlig antall grågåse pr. dag trekkende SØ ved Lista fyr om høsten (15. juli – 15. november) i perioden 1990 – 2019, fordelt på 5-dagersperioder. Observasjonsmaterialet av trekkende gress (n = 286 802) er fordelt på tre tiårsperioder. Oppgitt dato under kurven er dagen midt i hver femdagersperiode.

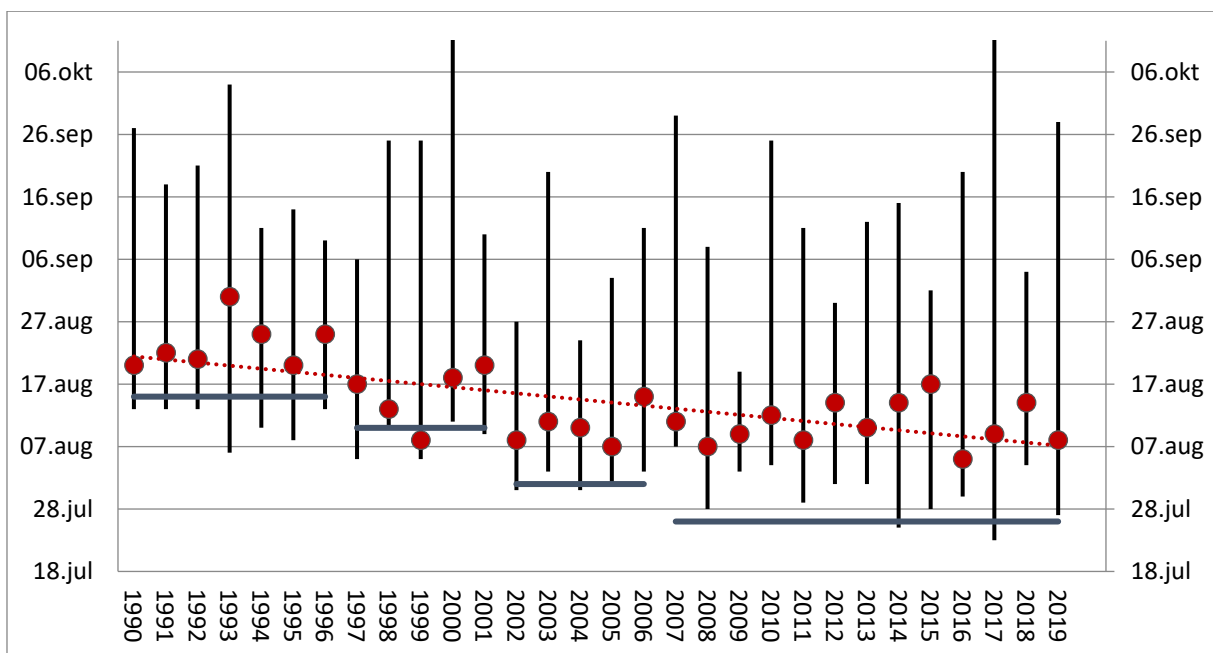

Figur 11. Gjennomsnittlig antall grågåse observert pr. dag ved Jomfruland om høsten (15. juli – 31. oktober), fordelt på 5-dagersperioder (totalt antall, n = 71 493). Oppgitt dato under kurven er dagen midt i hver fem dagers periode.

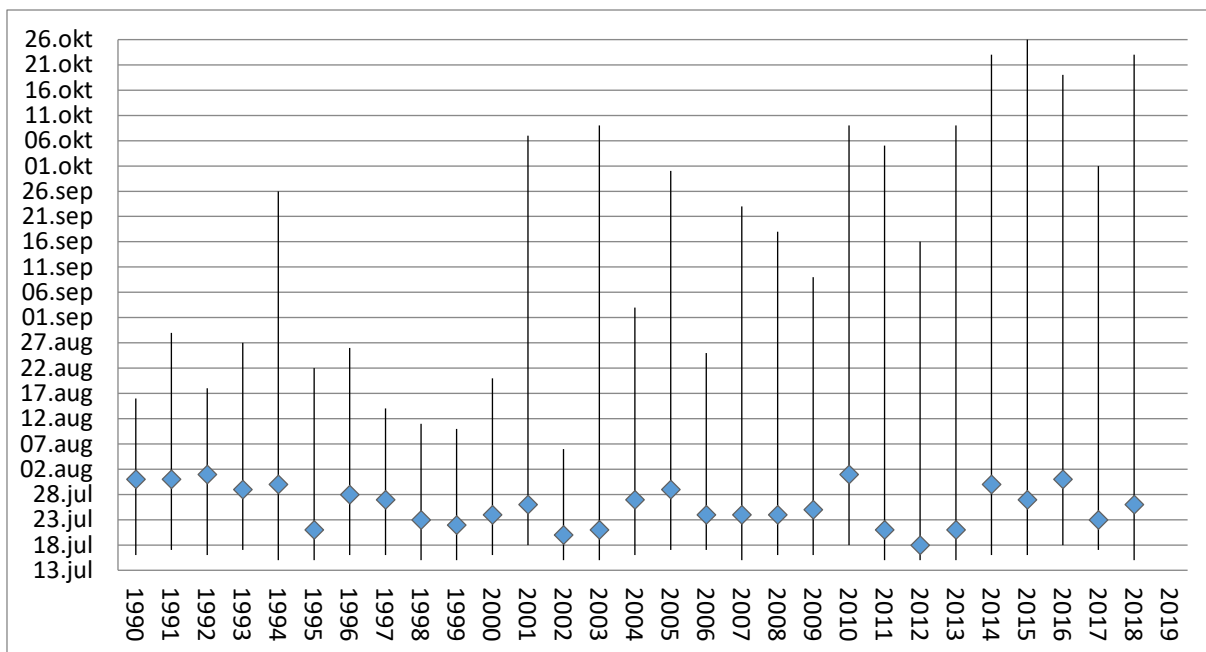

Figur 12. Gjennomsnittlig antall grågås pr. dag trekkende SV ved Jomfruland om høsten, fordelt på 5-dagers perioder. Periode 15. juli til 31. oktober om høsten 2013 – 2019, n = 1 262. Oppgitt dato under kurven er dagen midt i hver fem dagers periode.

Figur 13. Mediandato for observerte grågås (n = 286 802) trekkende mot SØ om høsten ved Lista fyr for alle år (rød sirkel) i perioden 1990 – 2019. Gjennomsnittlig mediandato er 14. august for hele perioden. Differanselinjene (loddrett) viser for hvert år perioden fra 5-persentil til 95-persentil, der 90 % av individene har trukket. For hele perioden er dette 3. august – 15. september. Trendlinjen (rød prikket) viser at mediandato i løpet av perioden har endret seg fra 21. til 7. august. Blå horisontale linjer viser jaktstart det enkelte år (Vedlegg 1).

Figur 14. Mediandato for observerte grågås (n = 71 493) ved Jomfruland for alle år (blå firkant) i perioden 1990 – 2019. Gjennomsnittlig mediandato er 26. juli for hele perioden. De lodrette linjene viser for hvert år perioden fra 5-percentil til 95-percentil, der 90 % av individene er observert. For hele perioden tilsvarer dette tidsrommet 15. juli – 26. september.

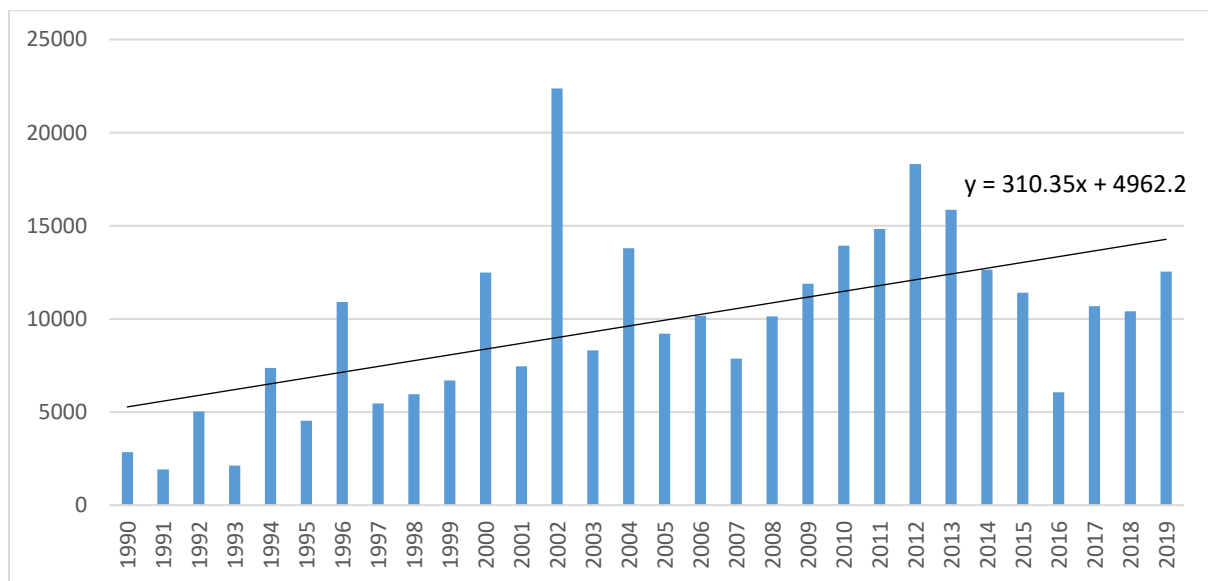
Grågåstrekket foregår ofte langs kysten nær land. Her er en flokk med grågjess på trekk mot sørøst forbi Lista om høsten (sammen med en enslig kortnebbgås). Foto: Jan Erik Røer

Om høsten er endringen mot tidligere trekk i løpet av overvåkingsperioden like markert som for våren på Lista (14,3 dager tidligere om høsten, og 14,7 dager tidligere om våren). For 30-årsperioden 1990 – 2019 på Lista er alle de ni årene med senest trekk (mediandato etter 17. august) blant de 12 første årene fra 1990 – 2001. Fra og med 2002 går trekket gjennomgående tidligere enn årene før. Mildere klima, tidligere hekking og fremskutt jakt er årsaker som har vært trukket fram som mulige drivere for denne utviklingen.

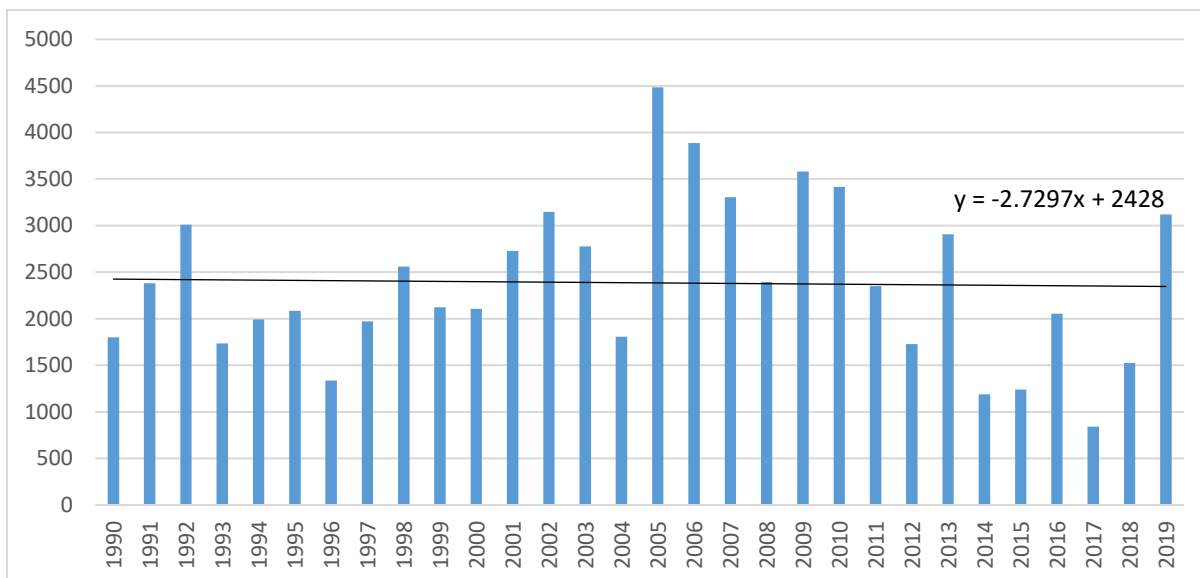
Høsttrekket av grågås går mot sørøst over Lista. Dette trekket er godt synlig og hørbart også for meningmann, med mange tusen gjess involvert.

Gjennomsnittlig antall som trekker forbi Lista i sørøstlig retning på høsten har vært nokså jevnt stigende gjennom hele perioden, med noen toppår innimellom (Figur 15). Største dagstall notert på trekk forbi Lista om høsten er 5 106 ind. trekkende mot sørøst 15. august 2018.

Antall grågjess som er observert ved Jomfruland på høsten har variert en del fra år til år i perioden, uten noen klar trend (Figur 16). Flere svake år i perioden 2014 – 2018, kan være et tegn på nedadgående antall eller endringer i forflytningsmønsteret de senere årene. I perioden om høsten fra 15. juli er høyeste antall observert ved Jomfruland 600 ind. den 17. juli 2013.

Figur 15. Totalantall grågjess registrert på høsttrekket forbi Lista i perioden 1990 – 2019. Trekket går hovedsakelig mot sørøst.

Figur 16. Totalantall grågjess registrert om høsten ved Jomfruland i perioden 1990 – 2019.

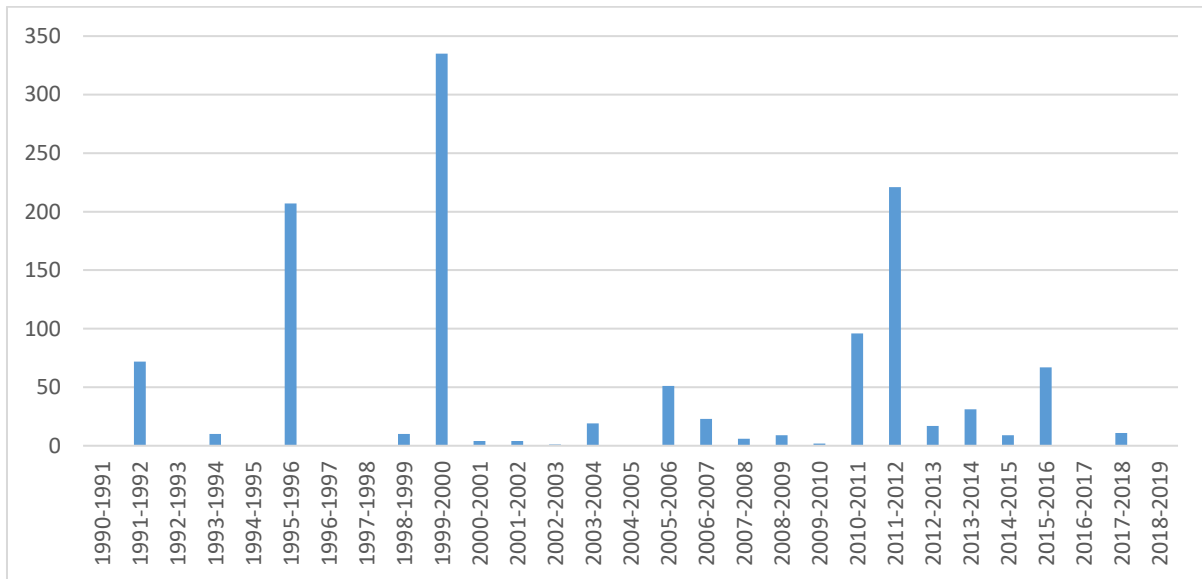

Grågjess møter mange farer under trekket. Det er ikke kun jegere som kan drepe gjessene – dagens plassering av vindkraftverk langs kysten er også en reell fare, slik som her på Lista. Foto: Jan Erik Røer.

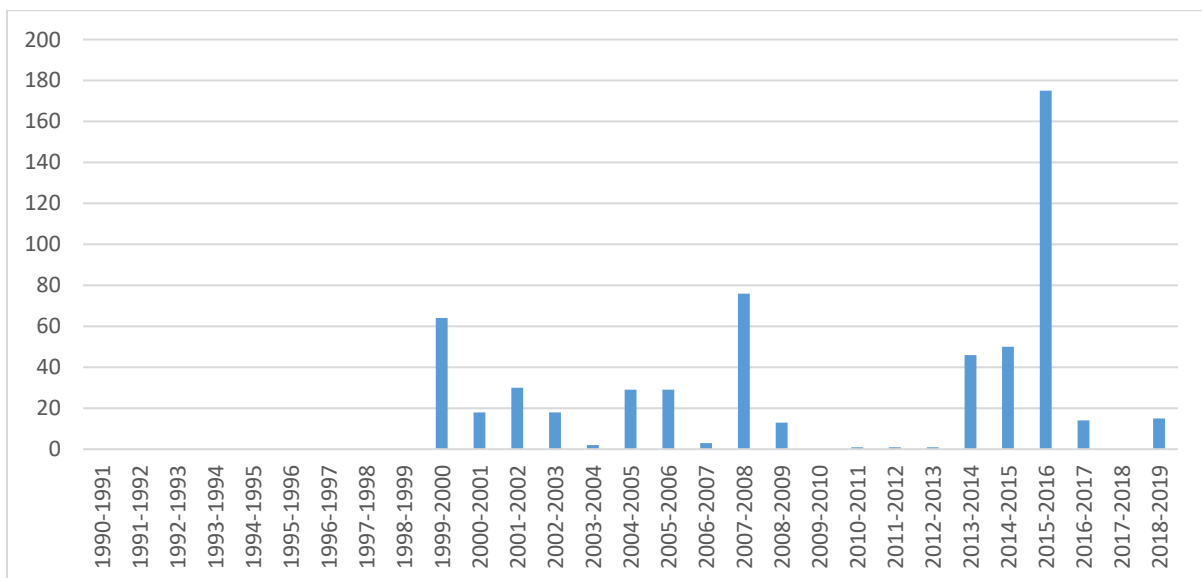
OVERVINTRING

Enkelte vintre kan det oppholde seg grågjess i områdene rundt Lista og Jomfruland. Vinterflokkene er generelt små, og på det meste er det normalt noen få titalls individer. Ett unntak var 29. desember 1999, da 200 individer ble observert ved Lista fyr. Antall gåsedager (der 1 gåsedag = 1 gås observert i løpet av telleperioden på kun én dag: 10 gåsedager = 1 gås observert i løpet av telleperioden på 10 dager, eller 2 gjess observert i løpet av telleperioden i 5 dager osv.) vinterstid er presentert for Lista

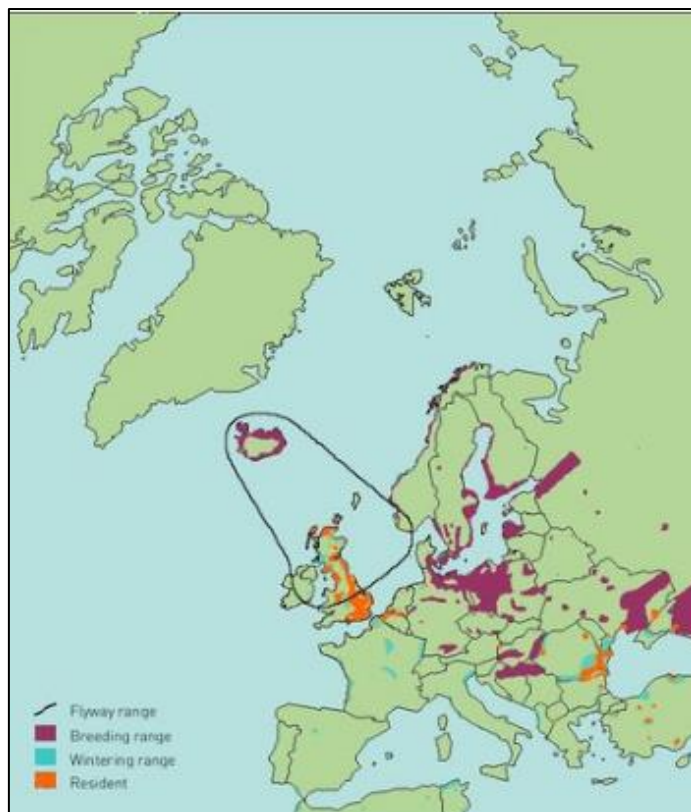
og for Jomfruland (hhv. Figur 17 og Figur 18). Kun funn i perioden fra 1. desember til 15. februar er regnet som vinterfunn, siden noen ytterst få returnerende individer kan begynne å dukke opp i Norge allerede i siste halvdel av februar. Noen av de overvintrende individer er muligens fra den islandske bestanden som hovedsakelig overvintrer i Skottland, med funn av ringmerkede individer i Sør-Norge i senere år (Follestad 2009), heller enn individer fra den nordvest-europeiske bestanden. Kartet i Figur 19 viser at Sørvest-Norge anses som en del av utbredelsesområde til den islandske bestanden av grågjess. Som eksempel ble det estimert å overvintrere 750 islandske grågjess i Sørvest-Norge i 2017 – 2018 (Brides mfl. 2017) og 250 i 2018 – 2019 (Brides mfl. 2019).

Figur 17. Sum antall gåsedager vinterstid ved Lista fyr 1990/1991 – 2018/2019.

Figur 18. Sum antall gåsedager vinterstid på Jomfruland i perioden 1990/1991 – 2018/2019.

Figur 19. «Flyway» for islandske grågjess. Kilde: The Wildfowl & Wetlands Trust 2020.

Grågjess kan overvintre i varierende antall i Norge. Det kan også være vinterlig vær når de ankommer om våren, slik som her på Jomfruland tidlig i mars 2016. Foto: Erik Klemetsen.

DISKUSJON

Grågjess som observeres på trekk forbi fuglestasjonene på Lista og Jomfruland er i stor grad fra ulike områder. De som observeres på trekk forbi Jomfruland er trolig fugler som skal til Østlandet, mens fuglene på Lista skal til ulike deler av vestkysten av Norge.

Grågåsa ankommer landet tidligere nå enn den gjorde for 40 år siden. Den lange tidsserien med data fra fuglestasjonene viser at grågåsa nå ankommer 15 dager tidligere enn den gjorde i 1990 (Heggøy mfl. 2019, López mfl. 2019).

En andel av de norske grågjessene overvintrer i Spania. Disse trekker nå nordover på det europeiske kontinentet tidligere enn før. De første trekkende grågjess i Frankrike har forskjøvet trekket fra tidlig i februar på 1980-tallet til midten av januar på midten av 2000-tallet (Fouquet mfl. 2009). Årsakene til det tidligere trekket er nok mange, og Fouquet mfl. (2009) foreslår faktorer som endringer i vinterforholdene i Spania, en rekke milde vintrer langs gåsas trekkruiter, og det at våren kommer tidligere i Norden, slik at gjessene kan begynne hekkingen tidligere. Fouquet mfl. (2009) har også vurdert at en høyere andel av bestanden nå overvintrer lengre nord i Nederland, noe som kan påvirke når de første gjessene observeres trekkende i Frankrike. Situasjonen er ytterligere komplisert med at grågjess tilhørende den svenske hekkebestanden, som overvintrer i Spania, trekker litt tidligere enn de norske hekkefuglene (Andersson mfl. 2001, Fouquet mfl. 2009).

Pistorius mfl. (2006) har observert at vårtrekket og den påfølgende hekkesesongen hos grågjess er flyttet 5 – 7 dager tidligere for hvert tiår i perioden 1971 – 2004. Disse endringer ble foreslått å være relatert til klimaendringer. Det er også rapportert tidligere ankomst på våren hos andre bestander av grågjess, slik som f.eks. den sentral-europeiske bestanden (Podhrázký mfl. 2017). En annen art med en litt annerledes trekkstrategi, kortnebbgås *Anser brachyrhynchus*, ankommer også rasteplasser i Norge tidligere nå enn på begynnelsen av 1990-tallet (Tombre mfl. 2008). Siden kortnebbgåsa hekker i Arktis er det imidlertid ennå ikke observert en tilsvarende tidligere start i hekkesesongen hos denne arten. Dette kan fortsatt endre seg hvis forholdene endrer seg slik at tidligere hekking er mulig. Det samme studiet fant interessant nok (Tombre mfl. 2008) ingen endring i trekketidspunktet for hvitkinngjess *Branta leucopsis* som hekker på Svalbard, og som trekker og raster langs norskekysten på våren. Grunnen til at hvitkinngjess ikke hadde endret ankomsttidspunktet på våren antas å ha sammenheng med at denne populasjonen må ta sjansen på å krysse åpent hav (Nordsjøen) uten å på forhånd vite hvordan forholdene er når de ankommer rasteplassene på den andre siden. Kortnebbgåsa trekker derimot stort sett i korte etapper over land, og kan lett snu hvis forholdene viser seg å være ugunstige. De ulike gåsearter og ulike bestander av disse har således løst utfordringer med klimaendringer på ulike måter, enten ved å endre trekketidspunktet (f.eks. grågås, kortnebbgås), eller ved å endre hvor de raster under trekket (f.eks. hvitkinngås).

I perioden hvor der det finnes gode telldata fra både Lista og Jomfruland (1990 – 2019), har jaktstart for grågås jakt i hele landet blitt endret. Fram til og med 1996 var ordinær jaktstart i Norge 21. august. Fra og med 1997 ble ordinær jakt flyttet til 10. august.

Follestad (1992) observerte en endring i trekktiden for grågjess etter at det ble innført tidligere jaktstart. Før dette trakk gjessene sørover i september. Den tidligere starten på jakta anses som den sannsynlige årsaken til at gjessene begynte på sørtrekket i august. Wold mfl. (2014) så nærmere på observasjonsdata fra Lista, og fant at høsttrekk var framskjøvet med ca. 12 dager etter at tidligere jaktstart ble innført.

Hvis vi ser på når det tidligst kan jaktes på grågås i Norge, og sammenligner datoene på jaktstart mot når grågjessene trekker mot sørøst forbi Lista, ser vi en mulig tendens til at gjessene begynner å trekke litt tidligere. Men, det er ikke nødvendigvis jakta som er årsaken til at grågjessene begynner trekket tidligere. Gjessene jaktes ikke overalt, så de kan i teorien finne områder der de får være i fred. Riktignok kan omfattende jaktpress resultere i at gjessene forlater et område, men det er likevel ikke nødvendigvis jakta som er grunnen til at gjessene drar sørover.

I de siste ti årene (2010 – 2019) er det en tendens til at store mengder grågjess raster over et lengre tidsrom i indre deler av Trondheimsfjorden, Trøndelag om høsten (Artsobservasjoner 2020). Dette er en ny utvikling, og skjer til tross for en betydelig økning i antall aktive gåsejegere i samme område. For gjessene i indre deler av Trondheimsfjorden er det nok tilgangen på mat som tiltrekker dem, siden området er viktig for korndyrking, og gjessene spiser spillkorn. Observasjoner av ringmerkede fugler viser at dette er fugler merket i Troms, Nordland og langs kysten av Trøndelag (Tracking Marked Geese 2020). Hvis en stor del av gjessene fra disse viktige områdene for hekkende gjess i økende grad raster i indre deler av Trondheimsfjorden lengre utover høsten, og hvis dette er gjess som registreres på trekk forbi Lista eller Jomfruland, kan vi forvente at grågåstrekket igjen blir senere på denne lokaliteten. Dette ser derimot ikke ut til å være tilfellet, og det er derfor rimelig å anta at disse for eksempel følger en trekkroute som går gjennom Gudbrandsdalen.

I følge Nilsson mfl. (2013) så dro grågjessene fra hekkebestanden i Nordvest-Europa mot sør ca. tre uker tidligere på 2000-tallet enn på 1970-tallet. Med dagens klimaendringer og endringer i trekketidspunkt hos grågjess, kan konflikten mellom grågjess og landbruk øke. I mange områder driver grunneiere med målrettet skremming av gjess, og det er av interesse for grunneierne å vite omtrent når gjessene forventes å ankomme og når gjessene vil dra videre sørover.

Siden grågås er en jaktbar art, er det viktig å følge med på, og ha gode data på, hvor lenge de oppholder seg i landet etter hekkesesongen. Det vil i fremtiden være viktig å fortsette med uavbrutte tellinger av trekkende grågjess på både Lista og Jomfruland for å kunne følge eventuelle endringer i trekketidspunkt både i nordlig og sørlig retning. Disse dataene kan brukes av forvaltningen for å kunne relatere fenologi til klimaendringer, for å se hvordan jakta påvirker trekk hos grågjess, og for å kunne gi en pekepinn på utviklingen i bestanden, som for tiden er i økning. Data om når gjessene ankommer landet kan brukes av både nasjonale, regionale og lokale forvaltningsmyndigheter i planleggingen av skremmetiltak og jaktseesonger.

I slutten av 2018 ble en internasjonal handlingsplan for grågås vedtatt under AEWA (Vannfuglavltaalen; Powolny mfl. 2018). Planen ble laget fordi grågåsa er blant de artene som er rapportert å gjøre mest skade på avlinger, og derfor kommer i konflikt med landbruksinteresser. Den norske hekkebestanden er behandlet som en egen forvaltningsenhet i planen. Planen skal være fleksibel og med mulighet for å foreta justeringer, og skal vurderes på nytt etter en periode på ti år (eller tidligere hvis bestanden endrer seg signifikant før den tid). I planen er det identifisert områder der forvaltningen skal ha god kunnskap om status for grågås i landet. Informasjon fra fuglestasjonene på Lista og Jomfruland vil kunne bidra med informasjon til fremtidig oppdatering av den internasjonale handlingsplanen, og vil samtidig utgjøre et viktig referansemateriale ifm. lokale forvaltningsplaner for grågjess.

Luftfartsmyndigheter kan videre bruke data fra trekkteillinger til å vurdere i hvilke perioder det er størst risiko for kollisjon mellom grågjess og fly. Den samme type informasjon kan også være nyttig ifm. drift av vindkraftanlegg langs kysten, hvor man kan stanse turbinene i kortere perioder når trekket for grågåsa (og andre arter) er mest intensivt og kollisjonsrisikoen er høyest. På Lista er det

gitt konsesjon for bygging av vindkraftverk som er plassert der gjessene trekker. Her kan lokal kunnskap brukes i et videre geografisk område for å kunne stanse turbiner i utsatte perioder (når trekket foregår), eller for å kunne varsle flyplasser om når det er økt risiko for kollisjon mellom fly og gås.

Med dagens klimaendringer, og med en økende bestand av grågås både i Norge og ellers innenfor utbredelsesområde til den nordvest-europeiske bestanden, kan vi forvente endringer i trekkmønster og trekktidspunkt hos gjessene som trekker forbi Lista og Jomfruland. Flere studier viser at grågjess nå trekker kortere distanser enn for noen år tilbake (Elmberg mfl. 2019, Podhrázský mfl. 2017). Svenske gjess har også endret trekket sitt. Færre drar til Spania, og i stedet drar de fleste en kortere distanse og overvintrer i økende grad i Tyskland og Nederland. De trekker nå dermed 2 000 km kortere enn det de tradisjonelt gjorde (Elmberg mfl. 2019). Gjess fra Sør-Sverige (Skåne) har på sin side nærmest blitt standfugler (Elmberg mfl. 2019, Nilsson 2013).

TAKKSIGELSER

Miljødirektoratet takkes for økonomisk støtte som har gjort det mulig å sammenstille resultatene i rapportform. Alle som har vært med på trekkfugletellingene ved fuglestasjonene på Lista og Jomfruland må også takkes. En spesiell takk til Gunnar Gundersen som har vært med å telle gjess ved Lista fuglestasjon helt fra starten av, til Ruben Piculo som teller gjess på Lista i dag, og til alle de andre observatører som har bidratt med gåseobservasjoner i løpet av de siste 30 årene.

REFERANSER

- Andersson, Å., Follestad, A., Nilsson, L., & Persson, H. 2001. Migration patterns of Nordic Greylag Geese *Anser anser*. *Ornis Svecica* 11: 19-58.
- Bacon, L., Madsen, J., Jensen, G.H., de Vries, L., Follestad, A., Koffijberg, K., Kruckenberg, H., Loonen, M., Månsson, J., Nilsson, L., Voslamber, B., & Guillemain, M. 2019. Spatio-temporal distribution of greylag goose *Anser anser* resightings on the north-west/south-west European flyway: guidance for the delineation of transboundary management units. *Wildlife Biology*: doi: 10.2981/wlb.00533.
- Bakken, V., Runde, O., & Tjørve, E. 2003. *Norsk ringmerkingsatlas. Volum 1: Lommer – Alkefugler*. Stavanger Museum, Stavanger. 431 s.
- Bamble og Kragerø kommuner 2019. Forvaltningsplan grågås. 24 s.
- Boos, M., Green, A., Amat, J., Ramo-Herrero, C., Masero, J., Abad, J. & Follestad, A. 2018. Migration and redistribution movements of Greylag Geese along the north-western European flyway. Conference abstract, the 18th Conference of Goose Specialist Group, Klaipeda, Lithuania. Tilgjengelig fra: http://apc.ku.lt/geese/wp-content/uploads/2018/04/conference_abstracts.pdf, nedlastet 14.02.2019.
- Boos, M., Nesterova, A.P., Chevalier, D. & Follestad, A. 2019. Migratory flights and local wintering movements of Greylag Geese *Anser anser* in western Europe. *Bird Study* 66: 264-268.
- Brides, K., Mitchell, C.R., Sigfússon, A. þ, & Auhage, S.V.N. 2018. Status and distribution of Icelandic breeding geese: results of the 2017 international census. Wildfowl & Wetlands Trust Report. 19 s.
- Brides, K., Mitchell, C.R. & Auhage, S.V.N. 2019. Status and distribution of Icelandic breeding geese: results of the 2018 international census. Wildfowl & Wetlands Trust report. 18 s.
- Elmberg, J., Olsson, C., Månsson, J. & Liljebäck, N. 2019. Grågässens nya flyttvanor. *Vår Fågelvärld* 2019-5: 52-54.
- Follestad, A. 1992. Jakt på grågås. *Vår Fuglefauna* 15: 156-157.
- Follestad, A. 1994. Grågås *Anser anser*. s. 62 i: Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. 1994. Norsk Fugleatlas. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu. 552 s.
- Follestad, A. 2009. Observasjoner av halsmerkede islandske grågjess i Norge. NINA-notat. 19 s.
- Fouquet, M., Schricke, V. & Fouque, C. 2009. Greylag Geese *Anser anser* depart earlier in spring: an analysis of goose migration from western France over the years 1980-2005. *Wildfowl* 59: 143-151.
- Fox, A.D. & Leafloor, J.O. (red.) 2018a. A global audit of the status and trends of Arctic and Northern Hemisphere goose populations. Conservation of Arctic Flora and Fauna International Secretariat, Akureyri, Iceland. 31 s.
- Fox, A.D. & Leafloor, J.O. (red.) 2018b. A global audit of the status and trends of Arctic and Northern Hemisphere goose populations (Component 2: Population accounts). Conservation of Arctic Flora and Fauna International Secretariat, Akureyri, Iceland. 173 s.
- Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. 1994. *Norsk Fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Heggøy, O., López, A., Røer, J.E. & Nordsteien, O. 2019. Overvåking av trekkfugler i Sør-Norge 2019. En oppsummering av standardisert ringmerking og trekkteillinger ved Jomfruland og Lista. NOF-notat 2019-24. 19 s. + vedlegg.

- Haaverstad, O. 2012. Forvaltningsplan for gjess i Oslo og Akershus 2012-2020. Fylkesmannen i Oslo og Akershus, miljøvernavdelingen. Rapport 8/2012. 50 s. + vedlegg.
- López, A., Heggøy, O., Røer, J.E. & Nordsteien, O. 2017. Bestandsovervåking ved Jomfruland og Lista fuglestasjoner i 2017. NOF Rapport 2018-3. 48 s. Tilgjengelig fra: http://www.birdlife.no/prosjekter/rapporter/2018_03_NOF.pdf, nedlastet 14.02.2019.
- López, A., Røer, J.E., Nordsteien, O. & Heggøy, O. 2019. Overvåking av trekkfugler i Sør-Norge 2018. Resultater fra standardisert ringmerking og trekkteLLinger ved Jomfruland og Lista. NOF Rapport 2019-1. 24 s.
- Nilsson, L. 2013. Censuses of autumn staging and wintering goose populations in Sweden 1977/1978 – 2011/2012. *Ornis Svecica* 23: 3-45.
- Nilsson, L., Follestad, A., Guillemann, M., Schricke, V. & Voslamber, B. 2013. France as a staging area for Greylag Geese *Anser anser*. *Wildfowl* 63: 24-39.
- Olsen, K. 2019. Overvåking av hekkende sjøfugl i Vest-Agders skjærgård. Norsk Ornitologisk Forening avd. Vest-Agder. 34 s. + vedlegg.
- Pistorius, P.A., Follestad, A., Nilsson, L. & Taylor, F.E. 2007. A demographic comparison of two Nordic Greylag Goose *Anser anser* populations. *Ibis* 149: 553-563.
- Podhrázský, M., Musil, P., Musilova, Z., Zouhar, J., Adam, M., Závora, J. & Hudec, K. 2017. Central European Greylag Geese *Anser anser* show a shortening of migration distance and earlier spring arrival over 60 years. *Ibis* 159: 352-365.
- Powolny, T., Jensen, G.H., Nagy, S., Czajkowski, A., Fox, A.D., Lewis, M., Madsen, J. (Compilers) 2018. AEWA International Single Species Management Plan for the Greylag Goose (*Anser anser*) - Northwest/Southwest European population. AEWA Technical Series No. 71. Bonn, Germany.
- Shimmings, P. & Øien, I.J. 2015. Bestandsestimater for norske hekkfugler. NOF-Rapport 2-2015. 268 s.
- The Wildfowl & Wetlands Trust 2020. Icelandic Greylag Goose *Anser anser*. Tilgjengelig fra: <https://monitoring.wwt.org.uk/our-work/goose-swan-monitoring-programme/species-accounts/iceland-greylag-geese/>, nedlastet 13.03.2020.
- Tombre, I.M., Hogda, K.A., Madsen, J., Griffin, L.R., Kuikjen, E., Shimmings, P., Rees, E.C. & Verscheure, C. 2008. The onset of spring and timing of migration in two arctic nesting goose populations: the pink-footed goose *Anser brachyrhynchus* and the barnacle goose *Branta leucopsis*. *Journal of Avian Biology* 39: 691-703.
- Tombre, I.M., Oudman, T., Shimmings, P., Griffin, L.G. & Prop, J. 2019. Northward range expansion in spring-staging barnacle geese is a response to climate change and population growth, mediated by individual experience. *Global Change Biology* 25: 3680-3693.
- Tracking Marked Geese 2020. Tilgjengelig fra: <https://www.geese.org/Ganzen/index.jsp>, nedlastet 17.03.2020 (tilgang til data krever pålogging).
- Wold, M., Røer, J.E., Kristiansen, V., Nordsteien, O., Øien, I.J. & Aarvak, T. 2014. Bestandsovervåking ved Jomfruland- og Lista fuglestasjoner i 2012. Norsk Ornitologisk Forening - Rapport 2-2014. 33 s.

Vedlegg 1

Jakttider på grågås i Norge 1982 – 2022

Periode	Jaktsesong	Merknader/avvik o.l.
1982 - 1983	21.08 - 23.12	Unntatt: 10.08 - 23.12 i Smøla kommune, Møre og Romsdal
1. april 1983 - 31. mars 1986	21.08 - 31.10	Unntatt: 10.08 - 31.10 i Smøla kommune, Møre og Romsdal
1. april 1986 - 31. mars 1989	21.08 - 31.10	Unntatt: 15.08 - 31.10 i Smøla kommune, Møre og Romsdal
1. april 1989 - 31. mars 1992	21.08 - 31.10	15.08 - 31.10 Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag. Følgende myndighet til å fastsette forskrift er delegert fylkesmannen. Fylkesmannen kan åpne for jakt på grågås inntil 15 dager før ordinær jaktstart når det foreligger en godkjent lokal forvaltningsplan. I denne perioden fastsetter fylkesmannen jakttiden innenfor et tidsrom fra kl. 24:00 - 10:00 eller 16:0 - 22:00.
1. april 1992 - 31. mars 1997	21.08 - 31.10	Unntatt: Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal fylker. I dette området kan grågås kun jaktes i tidsrommet fra kl. 04:00 fram til kl. 11:00, f.o.m. 15.08 t.o.m. 20.08.
1. april 1997 -31. mars 2002	10.08 - 31.10	Finnmark, Troms og Nordland fylke ned til Rana og Rødøy kommuner 21.08 - 31.10. Nordland fylke fra og med Rana og Rødøy kommuner, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal fylke 15.08. 31.10. Grågås kan kun jaktes i tidsrommet fra kl. 04.00 fram til kl. 11.00 i tiden til og med 20.08.
		Unntatt: I Oslofjorden - Skagerrak er den frie jakten på hav og fjord, jf. §32 i viltloven, på strekningen fra svenskegrensen til og med Vest-Agder fylke 10.09. 31.10
1. april 2002 - 31. mars 2007	10.08 - 23.12	Finnmark, Troms og Nordland fylker ned til Rana og Rødøy kommuner 21.08 - 23.12. Resten av landet 10.08 - 23.12. Unntatt: Den frie jakten på hav og fjord, jf. viltloven §32, fra svenskegrensen til og med Vest-Agder fylke 10.09 - 23.12. I dem fem første dagene av den ordinære jakten er det jaktforbud etter kl. 11.00 i alle fylker unntatt Troms og Finnmark Når fylkesmannen har godkjent forvaltningsplan for grågås kan fylkesmannen åpne for jakt på grågås inntil 10 dager i forkant av ordinær jakt i fylkene Nordland og sørover. Det er da tillatt å jakte i tidsrommet kl. 04.00-11.00, og etter kl. 16.00.
1. april 2007 - 31. mars 2012	10.08 - 23.12	Finnmark i ytre fjordstrøk og kyst med følgende avgrensning: Nord for riksvei 98 fra Smalfjord i Vestertana til Børselv i Porsanger, men ikke i indre deler av Porsangerfjorden (inkl. øyene). Videre nord for E6 fra Olderfjord i Porsanger til Rafsbotn i Alta, men ikke indre deler av Altafjorden innenfor Laukvik-Isnestofte. Videre nord for E6 fra Isnestofte til grense Troms fylke. 21.08 - 23.12 Troms og Nordland fylker ned til Rana og Rødøy kommuner. 21.08 - 23.12 Den frie jakten på hav og fjord, jf. viltloven § 32, fra svenskegrensen til og med Vest-Agder fylke. 10.09 - 23.12 Fylkesmannen kan åpne for jakt på grågås inntil 15 dager før ordinær jaktstart når det foreligger en lokal forvaltningsplan. I denne perioden kan det jaktes fra kl. 0400-1100.
1. april 2012 -31. mars 2017	10.08 - 23.12	I Finnmark fylke er jakt kun tillatt i ytre fjordstrøk og kyst med følgende avgrensning: Nord for riksvei 98 fra Smalfjord i Vestertana og

Periode	Jakt sesong	Merknader/avvik o.l.
		<p>landområdet vest for Smalfjord og Tanafjorden til Børselv i Porsanger. Videre nordvest for en rett linje fra Børselv til Ytre Billefjord. Videre nord for E6 fra Ytre Billefjord i Porsanger til Rafsbotn i Alta. Herfra følger avgrensingen rett vest i en rett linje fra Rafsbotn til Tallvik. Videre nord for E6 fra Tallvik til grense Troms fylke og nordover langs fylkesgrensen. 21.08 - 23.12</p> <p>Troms og Nordland fylker ned til Rana og Rødøy kommuner 15.08 - 23.12</p> <p>Den frie jakten på hav og fjord, jf. viltloven § 32, fra svenskegrensen til og med Vest-Agder fylke. 10.09 - 23.12</p> <p>Fylkesmannen kan åpne for jakt på grågås inntil 15 dager før ordinær jaktstart når det foreligger en lokal forvaltningsplan. I denne perioden kan fylkesmannen fastsette når det kan jaktes innenfor et tidsrom fra kl. 24.00–10.00 ut i fra lokal forhold som f.eks. soloppgang.</p>
1. april 2017 - 31. mars 2022	10.08 - 23.12	<p>I Finnmark fylke er jakt kun tillatt i ytre fjordstrøk og kyst med følgende avgrensing: Nord for riksvei 98 fra Smalfjord i Vestertana og landområdet vest for Smalfjord og Tanafjorden til Børselv i Porsanger. Videre nordvest for en rett linje fra Børselv til Ytre Billefjord. Videre nord for E6 fra Ytre Billefjord i Porsanger til Rafsbotn i Alta. Herfra følger avgrensingen rett vest i en rett linje fra Rafsbotn til Tallvik. Videre nord for E6 fra Tallvik til grense Troms fylke og nordover langs fylkesgrensen. 15.08 - 23.12</p> <p>Troms og Nordland fylker nord for Rana og Rødøy kommuner 15.08 - 23.12</p> <p>Den frie jakten på hav og fjord jfr. viltlovens § 32, fra svenskegrensen til og med Vest-Agder fylke 10.09 - 23.12</p> <p>Fylkesmannen kan åpne for jakt på grågås inntil 15 dager før ordinær jaktstart når det foreligger en lokal forvaltningsplan. I denne perioden kan fylkesmannen fastsette når det kan jaktes innenfor et tidsrom enten fra kl. 24.00–10.00 eller 16:00-22:00</p>